

Baśnie i bajki w kształtowaniu wyobraźni.

„Każde dziecko żyje na pograniczu dwóch światów: realnego i iluzji, na który składają się dziecięce zabawy, fantastyczne opowieści dorosłych, własne konfabulacje, sny i najróżniejsze obrazy, marzenia oraz niezwykle pomysły.”

A. Baluch

Dziecko, które słucha lub czyta bajki i baśnie jest zmuszone do wyobrażania sobie nieustannie zmieniających się scen, zwrotów akcji czy też zmian postaci bohaterów. Każde z najmłodszych czytelników interpretuje baśń lub bajkę na swój własny sposób i jest to również zależne od jego osobowości, charakteru i temperamentu. Dzięki takiej czynności jak czytanie, rodzic lub nauczyciel jest w stanie wprowadzić dziecko w inny wymiar i świat, którego dotąd nie znało oraz pozwolić przeżyć nowe sytuacje, których dziecko w realnym świecie nie doznało. Wtedy celem baśni i bajki jest oswojenie czytelnika z nieznanym oraz uświadomienie mu, jak postępować dla swojego dobra i dobra innych ludzi.

Baśń i bajka działają jak odskocznia od rzeczywistego świata, bowiem pozwalają przeżyć przygodę wraz z głównym bohaterem nie z tego świata.

Wprowadzają w inny wymiar, przez co dziecko przeżywa losy bohatera. Emocje towarzyszące przy czytaniu są głębokie i płyną wprost z serca czytelnika.

Ważnym założeniem baśni i bajek jest ich przekaz. Baśń uczy, jak odróżniać dobro od zła, poznawać tchórzów i bohaterów odważnych oraz pracowitość i lenistwo. Bajka i baśń daje wskazówki, jak powinno się postępować wobec drugiego człowieka oraz żyć według przyjętych zasad moralnych, w tym przypadku można uwzględnić ciągłą walkę dobra ze złem. Baśń jest zawsze optymistyczna i prowadzi do dobrego zakończenia, np. „Żyli sobie długo i szczęśliwie...”, co daje dzieciom nadzieję, że ich problem wkrótce rozwiąże się pomyślnie.

Baśń niesie kilka sensów, które pomagają czytającym wkroczyć w świat, którego nie znają. Oto kilka z nich:

- sens terapeutyczny- kryje się tu również sens psychiczny i symboliczny. Nadzieję daje szczęśliwe zakończenie oraz wyjście z sytuacji problemowej, usamodzielnienie się, znalezienie sensu życia. Poprzez identyfikację z bohaterem dziecko zyskuje wiedzę, głównie o własnym świecie psychicznym;

- sens wychowawczy, przykładowo baśń „Brzydkie kaczątko” uczy, iż nie można oceniać ludzi po wyglądzie zewnętrznym, ubiorze. Nie powinno krzywdzić się brzydszych oraz biednych, ponieważ wszyscy chcą być traktowani na równi. Pokazywanie złego działania, które sprzyja potępieniu niewłaściwego postępowania.

Baśń niesie również pocieszenie oraz nadzieję. Dziecko lubi wracać do konkretnych baśni, bo dostrzega w nich własne problemy.

Baśń i bajka pomagają w wychować dziecko przy pomocy nawiązywania więzi między czytającym a słuchającym. Dziecko przyzwyczaja się do osoby opowiadającej mu wiele historyjek, przez co ufa tej osobie.

Najważniejszą cechą baśni i bajek jest mieszanie prawdy oraz rzeczywistości z fantazją. Baśnie i bajki odgrywają ważną rolę w życiu wszystkich dzieci. Pozwalają one wyobrazić sobie wydarzenia, w których nie uczestniczymy (na przykład historyczne) lub pobudzić dziecko do spojrzenia w przyszłość, czyli budować w nim marzenie o dorosłości, albo o wykonywanym zawodzie lub też po prostu kim będzie jak dorośnie. Już od najmłodszych lat nasi podopieczni słuchają opowiadań z ust mamy, taty, babci czy dziadka. Historie te mogą obfitować w niespodziewane przygody lub też nasyczone są pierwiastkami strachu i napięcia, jednak przeważnie każda bajka lub baśń ma szczęśliwe zakończenie. Ich wpływ widać w późniejszym rozwoju dziecka zarówno społecznym, jak i indywidualnym. Wyobrażenia pomagają dziecku przyswajać nowe wiadomości oraz dążyć do eksperymentowania, a bajki i baśnie pokazują wartości moralne i sprawiają, że emocje, takie jak radość czy wzruszenie nie są mu obce. Wykorzystując te gatunki literackie pomagamy dziecku wzbogacić słownictwo, ćwiczyć pamięć, myślenie, również przyczynowo-skutkowe, odróżniać dobro od zła, a także przekazywać prawdy życiowe. Świat fikcyjny w bajkach i baśniach nieraz zawiera elementy przerażenia, grozy, napięcia, a nawet śmierci. Nie wszystkie sceny przedstawiane są dosłowne, ale dla małego słuchacza przekaz jest klarowny i zrozumiały. Porzucenie opowiadań na rzecz wychowywania w tezie, iż takie rzeczy nie dzieją się na świecie nie jest dobrym rozwiązaniem. Dziecko, przypominając sobie losy bohaterów, którzy przeżyli złe sytuacje, może się z nimi utożsamić na chwilę i samo jest w stanie uporać się z takim samym problemem. Lepiej poradzi sobie, na przykład, z brakiem akceptacji przez rówieśników lub niesprawiedliwym traktowaniem oraz odnalezieniem się w sytuacji problemowej. Baśnie i bajki sprzyjają wytworzeniu empatii u dzieci, pozwalają wczuć się w inną osobę oraz próbować wyobrazić sobie jej uczucia i emocje. Otwierają przed dzieckiem piękny świat, w którym wszystko jest możliwe, przygotowując je tym samym do poznania świata rzeczywistego i funkcjonowania w nim.

Baśń i bajka wpływają na rozwój osobowości dziecka. Otwierają przed nim piękny świat, w którym wszystko jest możliwe, przygotowując dziecko tym samym do poznania świata rzeczywistego i funkcjonowania w nim. Dziecko, które słucha lub czyta bajki i baśnie jest zmuszone do wyobrażania sobie nieustannie zmieniających się scen, zwrotów akcji czy też zmian postaci bohaterów. Każde z najmłodszych czytelników interpretuje baśń lub bajkę na swój własny sposób i jest to również zależne od jego osobowości, charakteru i temperamentu. Dzięki takiej czynności jak czytanie, rodzic lub nauczyciel jest w stanie wprowadzić dziecko w inny wymiar i świat, którego dotąd nie znało oraz pozwolić przeżyć nowe sytuacje, których dziecko w realnym świecie nie doznało. Wtedy celem baśni i bajki jest oswojenie czytelnika z nieznanym, uświadomienie mu, jak postępować dla swojego dobra i dobra innych ludzi.

Dzieci rozumieją nieustannie powtarzający się schemat w każdej baśni. Ważnym założeniem baśni i bajek jest ich przekaz. Baśnie uczą, jak odróżniać dobro od zła, poznawać tchórzów i bohaterów odważnych oraz pracowitość i lenistwo, jak powinno się postępować wobec drugiego człowieka oraz żyć według przyjętych zasad moralnych, w tym przypadku można uwzględnić ciągłą walkę dobra ze złem. Baśnie są zawsze optymistyczne i prowadzą do szczęśliwego zakończenia, np. „Żyli sobie długo i szczęśliwie...”, co daje dzieciom nadzieję na pomyślne rozwiązanie także ich problemu. Baśń i bajka rządzą się swoimi prawami. Jest w nich logika, która trzyma nas mocno w rzeczywistym świecie, ale również elementy magiczne oraz cudowność, które łączą się razem i dają zamierzony efekt w postaci przygotowaniu do nauki o życiu nas otaczającym.

U dzieci, zwłaszcza nieśmiałych baśnie są podporą oraz motywacją pomagającą nawiązać nowe znajomości. Dzieci, nie tylko nieśmiałe, ale każde, które posiadają jakiś wewnętrzny problem utożsamiają się z bohaterami baśni i bajek, aby poradzić sobie z otaczającym je problemem.

Nacisk kładzie się na bajki terapeutyczne, które stają się coraz bardziej popularne. Odnoszą się one do sfery psychicznej przenosząc rzeczywistą przygodę w świat literacki i fikcyjny, gdzie od czasu do czasu wprowadzane są elementy magii. Nie są one tak jednoznaczne jak baśń, dają jednak dużo wskazówek oraz posiadają elementy dydaktyczne. Bajka terapeutyczna charakteryzuje się tym, że jest uboższa literacko niż tradycyjna baśń lub bajka. Świat przedstawiony niewiele się różni od świata rzeczywistego, w którym żyją dzieci, co pozwala im na identyfikację z głównym bohaterem.

Czytanie baśni i bajek dzieciom sprzyja rozwojowi ich wyobraźni. Stanowią one odskocznnię od rzeczywistości, bowiem pozwalają przeżyć przygodę wraz z głównym bohaterem nie z tego świata. Wprowadzają w inny wymiar, przez co dziecko przeżywa losy bohatera. Emocje towarzyszące przy czytaniu są głębokie i płyną wprost z serca czytelnika.

Baśnie i bajki uczą, że czyste sumienie, pozytywne intencje i właściwe nastawienie do życia

pozwała wpisać się w codzienny rytm świata.

Opracowała: mgr Iga Krzeszowska

Bibliografia:

- L. Wołoszynowa: Rozwój i wychowanie dzieci w młodszym wieku szkolnym, Wyd. „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1967, s. 142
- H. Spionek: Rozwój i wychowanie małego dziecka, Wyd. „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1963, s. 33
- A. Baluch: Dziecko i świat przedstawiony czyli tajemnice dziecięcej literatury, „Nasza Księgarnia”, Warszawa 1987, s. 15